

stichting orgelkring "hendrik niehoff"

gevestigd te 's-hertogenbosch

Programma van het concert in de Sint-Janskathedraal te 's-Hertogenbosch
op zaterdag 8 juli 2023 om 16:00u door **Joop de Zwart**.

Joop de Zwart (Dinteloord, 1971) kreeg zijn eerste orgellessen van Edward Gantevoort, die hem naast de technische vaardigheden, ook de liefde voor de muziek – in het bijzonder de oude muziek – bijbracht. Hij is als hogeschooldocent (bedrijfskunde en ethiek) verbonden aan Avans Hogeschool. Als organist in een aantal kerken in de regio Waalwijk (Lutherse kerk te Heusden, de PKN kerken van Waalwijk en Sprang) heeft JdZ het voorrecht diverse monumentale orgels te bespelen. Momenteel volgt hij orgellessen bij Véronique van den Engh.

Programma

Toccata uit de messa della domenica	Girolamo Frescobaldi	1583 - 1643
Echo Fantasie	Jan Pieterszoon Sweelinck	1562? - 1621
Audi benigne conditor uit Le Tombeau de Titelouze (Op. 38 1942)	Marcel Dupré	1886 - 1971
Nun danket allen Gott (BWV 657)	Johann Sebastian Bach	1685 - 1750
Schmücke dich, o liebe Seele uit Elf Choralvorspiele, op posth. 122	Johannes Brahms	1833 - 1897
Praeludium und Fuge in g (BuxWV 149)	Dieterich Buxtehude	1637 - 1707

Toelichting

Girolamo Frescobaldi: Toccata

Toccata uit de messa della domenica, uit de bundel Fiori musicali, wat eigenlijk muzikale bloemen betekent (in Nederland zouden we muzikale fruitmand zeggen). Een kort intro van de mis, vandaar ook aan het begin van dit concert.

Jan Pieterszoon Sweelinck: Echo Fantasie

Met Frescobaldi werd Sweelinck door zijn tijdgenoten tot de meest vooraanstaande klaviervirtuozen gerekend. Laatstgenoemde gaf les aan heel wat (Duitse) leerlingen, waardoor hij grote invloed heeft gehad op de ontwikkeling van die traditie. In tegenstelling tot de Italiaanse orgels waarmee Frescobaldi werkte – die altijd één klavier hadden – waren de orgels in het noorden gebouwd met meerdere klavieren, wat het soort werken mogelijk maakte waarvan ik er nu een speel. Deze echofantasie maakt gebruik van ongeveer alle vormen van echo die er zijn: echo's tussen de klavieren, maar ook echo's die ontstaan door een motiefje een octaaf lager te herhalen. Ook valse echo's komen voor (motiefjes die niet letterlijk of op dezelfde hoogte herhaald worden).

Marcel Dupré: Audi benigne conditor

Een oude gregoriaanse melodie voor de vastentijd, waarvan de noten langzaam gespeeld worden in het pedaal, terwijl de linker- en rechterhand in een vraag- en antwoordspel verwickeld zijn. Een mooi meditatief stuk.

Johann Sebastian Bach: Nun danket allen Gott

Dit lied uit de eerste helft van de 17e eeuw, uit de Lutherse traditie, wordt door Bach behandeld, zoals dat in die tijd heel gebruikelijk was: elke zin van de melodie wordt afzonderlijk behandeld. Naar aanleiding van de melodie van die zin wordt een thema bedacht dat door de handen en het pedaal driestemming als een fuga wordt uitgewerkt (een stem begint met het thema en andere stemmen nemen hetzelfde thema over, waardoor er een complex weefsel van stemmen ontstaat, waarin je steeds dezelfde herkenningmotieven kunt terughoren). Op zeker moment hoor je in lange noten de melodie als een vierde stem gespeeld worden (in dit geval in de sopraan).

Johannes Brahms: Schmücke dich, o liebe Seele

Een werk dat enigszins vergelijkbaar is met dat van Dupré. Eveneens driestemmig, waarbij twee stemmen samen een spel spelen, terwijl in lange noten de melodie klinkt. In dit geval vindt alles op één klavier plaats. Ook deze melodie is een Luthers lied uit de 17e eeuw, dat een oproep is aan de gelovige ziel tot reflectie als aanloop op het avondmaal/de eucharistie.

Dieterich Buxtehude: Praeludium und Fuge in g

Eigenlijk is het een praeludium, fuga, intermezzo en slotfuga, een vierdelig werk dus. Een heerlijk barok werk door de componist die bij ons vooral enigszins bekend is geworden vanwege het programma van Tijn Beckand (in de voetsporen van Bach). Dit stuk is enerzijds een bewijs dat het wel terecht is dat Bach deze componist zo bewonderde, maar anderzijds ook een bewijs van het onrecht dat deze componist is aangedaan, door hem slechts te zien als 'de man waar Bach een voetreis naartoe maakte'.